بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی مقیاس کنجکاوی درون فردی در بین دانشجویان

مسعود رعیت دوست[1]، رضا گلپور*[2]، شیما حیدری[3]

۱. کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۲. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).
۳. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره ششم، شماره پنجاه و پنجم، سال ۱۴۰۰، صفحات ۳۹۱-۳۸۱

تاریخ وصول: ۱۴۰۰/۰۳/۰۶ **تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۵**

چکیده

کنجکاوی درون فردی، به تمایل افراد برای سیر کنجکاوی درون نگرایانه اشاره دارد. این مطالعه باهدف بررسی روایی و پایایی مقیاس کنجکاوی درون فردی در جمعیت دانشجویان انجام گرفت. ۳۶۵ نفر از دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان مازندران در این مطالعه حضور داشتند که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. مشارکت‌کنندگان نسخه‌ی ترجمه‌شده‌ی مقیاس کنجکاوی درون فردی را تکمیل کردند تا شواهد روایی سازه بررسی گردد. با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی سه عامل یافت شد که بر گویه ها بار عاملی مناسبی داشتند (۰/۴۱ تا ۰/۸۴). سپس مدل سه عاملی پیشنهادی (درک احساسات و انگیزه‌های خود، تأمل در مورد گذشته‌ی فرد، تأمل در مورد گذشته‌ی فرد و کاوش در هویت و اهداف فرد) با ۱۲ گویه مورد تحلیل عاملی تأییدی قرار گرفت. نتایج این مرحله از پژوهش تائید کرد که مدل تدوین‌شده از برازش نسبی برخورد است؛ اما به دلیل پایین بودن ضریب مسیر گویه۹ این گویه حذف گردید و برازش مدل بهینه‌شده مجدداً ارزیابی شد. درنهایت شاخص‌های برازندگی مدل نشان دادند که مقیاس کنجکاوی درون فردی از روایی سازه‌ی مطلوبی برخوردار است (GFI=۰/۹۴، AGFI=۰/۹۱، CFI=۰/۹۷، RMSEA=۰/۷). پایایی مقیاس نیز با استفاده از روش همسانی درونی ارزیابی شد که ضرایب آلفای کرونباخ مقیاس برابر با ۰/۸۵ به دست آمد. یافته‌ها نشان دادند که مقیاس کنجکاوی درون فردی در جمعیت دانشجویان روا و پایا بوده و می‌تواند مورداستفاده محققین قرار گیرد.

کلیدواژه: کنجکاوی، درون فردی، روایی، پایایی، دانشجویان.

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

مقدمه

در دهه‌های گذشته، کنجکاوی[1] همواره یکی از موضوع‌های موردعلاقه‌ی روانشناسان بوده است(آسکیری، دورسینی و اسمیت[2]، ۲۰۲۰). این مفهوم میل و رغبتی است که فرد را برای کسب اطلاعات تازه تحریک می‌کند، یا اینکه احساس محروم ماندن از اطلاعات موردعلاقه را تسکین می‌بخشد(لیتمن، رابینسون و دمتره[3]، ۲۰۱۷). تفاوت‌های بین فردی در این تمایل ذاتی، با چگونگی بیان آن ارتباط دارد(اشپیلبرگر و استار[4]، ۱۹۹۴؛ لیتمن، هاتکینز و راسون[5]، ۲۰۰۵). محققان معاصر باهدف تلفیق جلوه‌های این سازه، به دو نوع کنجکاوی اشاره داشتند؛ کنجکاوی نوع اول با نوعی عطش نسبت به کسب دانش مطابقت دارد؛ درحالی‌که کنجکاوی نوع دوم بیانگر یک نیاز قوی به دانستن است تا پازل ناتمام دانش موجود تکمیل گردد(کانگ، کراجبیچ، سو و همکاران[6]، ۲۰۰۹). همچنین پژوهشگران این حوزه اذعان دارند که کنجکاوی به دو شکل سرشتی و موقعیتی نیز مطرح می‌شود. کنجکاوی سرشتی به تفاوت‌های افراد در رفتار کنجکاوانه اشاره دارد که در طول زمان پایدار است؛ اما کنجکاوی موقعیتی به پدیده‌هایی اشاره دارد که فرد با فعالیت‌های محیطی یا ذهنی برانگیخته می‌گردد و درصدد کاوش آن گام برمی‌دارد (کاشدان، رز و فینچام[7]، ۲۰۰۴). علیرغم همه‌ی تلاش‌هایی که تاکنون صورت گرفت، همچنان کنجکاوی مفهومی بحث‌برانگیز است که ابهامات بسیاری دارد. سازه‌های همپوشانی وجود دارند که با این مفهوم مقارن بوده و بعضاً باهدف ارزیابی کنجکاوی افراد مورداستفاده محققان قرار می‌گیرد، لذا نتایجی که حاصل می‌گردد بسته به ابزار مورداستفاده و جنبه‌ای از کنجکاوی که ارزیابی می‌گردد، تفسیر خاص خود را داشته و تعمیم آن به کلیت کنجکاوی افراد به‌عنوان سازه‌ای تک‌بعدی صحیح نمی‌باشد(رعیت دوست، گلپور و حیدری، ۱۳۹۸). در طول سال‌های اخیر شمار پژوهش‌هایی که به کنجکاوی پرداختند رو به افزایش است. برخی محققان همبستگی مثبت کنجکاوی با مفاهیمی نظیر «احساس نیاز برای شناختن»، «جهت‌گیری در یادگیری»، «تعامل فکری» و «انگیزه‌ی یادگیری» را روشن ساختند(موسل[8]، ۲۰۱۰؛ موسل، ۲۰۱۳؛ لوگان و مدفرد[9]، ۲۰۱۱). برخی دیگر نشان دادند که شکل سرشتی کنجکاوی (خصیصه‌ی کنجکاوی) که در رفتار نمود پیدا می‌کند، با مفاهیمی نظیر «تجربه پذیری»، «برون‌گرایی»، «کنجکاوی اجتماعی» و «کنجکاوی بین فردی» ارتباط دارد(موسل، ۲۰۱۰؛ لیتمن و پتزو[10]، ۲۰۰۷؛ رنر[11]، ۲۰۰۶). جهت ارزیابی مفهوم کنجکاوی، لازم است از ابزارهای معتبری استفاده گردد که جلوه‌های مختلف کنجکاوی را به شکلی چندبعدی تحت پوشش قرار دهد. متناظر با تعدد تعاریف کنجکاوی، اقدامات مناسبی برای طراحی و تدوین ابزارهای سنجش این خصیصه صورت گرفت. کاشدان و همکاران (۲۰۱۸) باهدف کمک به یکپارچه‌سازی ابزارهای گوناگون

[1] Curiosity
[2] Aschieri, Durosini & Smith
[3] Litman, Robinson & Demetre
[4] Spielberge & Starr
[5] Litman, Hutchins & Russon
[6] Kang, Hsu, Krajbich and etc
[7] Kashdan, Rose & Fincham
[8] Mussel
[9] Logan & Medford
[10] Pezzo
[11] Renner

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

کنجکاوی که هر یک جنبه‌ای از این خصیصه را می‌سنجیدند، مقیاس پنج بعدی کنجکاوی[1] را طراحی و ارائه کردند. این مقیاس ابعاد گوناگونی نظیر: «لذت بردن از کسب تجارب تازه[2]»، «حساسیت نسبت به ندانستن[3]»، «تحمل استرس ناشی از حضور در موقعیت تازه[4]»، «کنجکاوی اجتماعی[5]» و «هیجان‌طلبی[6]» را شامل می‌شود. روایی و پایایی[7] این مقیاس در کشورهای مختلفی بررسی‌شده است(رعیت دوست و همکاران، ۱۳۹۸؛ گامزموریرا و نیستد[8]، ۲۰۱۸؛ بیرنبام، ناصرابوالحیجا، شیلتون و همکاران[9]، ۲۰۱۹). افراد در مورد خود و جهان درونی خود نیز می‌توانند کنجکاو باشند که متأسفانه به این مورد کمتر از سایر جنبه‌های کنجکاوی توجه شده است؛ آسکِیری و همکاران(۲۰۲۰) در مطالعه‌ای به تعریف و اندازه‌گیری مفهوم «خود کنجکاوی[10]» پرداختند. علاوه بر ایشان، لیتمن و همکاران(۲۰۱۷) نیز مفهوم «کنجکاوی درون فردی[11]» را معرفی کردند که به سیر درون‌نگری کنجکاوانه اشاره دارد. آن‌ها همچنین گزارش کردند که کنجکاوی درونی افراد با «اصالت خود» و «عزت‌نفس» همبستگی منفی و با «تمایلات درونگرایانه»، «مهارت‌های بین فردی»، «اضطراب اجتماعی» و «انطباق با نگرانی وابسته به خود» همبستگی مثبتی دارد. با توجه به نقش مهم کنجکاوی در سلامت ذهنی، یادگیری و رشد شخصی ابزارهایی که برای سنجش ای خصیصه ساخته شدند(کاشدان، گالاگر، سیلویا و همکاران[12]، ۲۰۰۹)، معمولاً در گروه ابزارهایی جای می‌گیرند که مورد اقبال عموم و پژوهشگران واقع می‌شوند؛ ازاین‌رو بررسی شواهدی از روایی و اعتبار این ابزارها اهمیت شایانی پیدا می‌کند؛ چراکه بدون آگاهی از خصوصیات روان‌سنجی هر ابزار، نمی‌توان به‌دقت داده‌ها و متعاقباً اعتبار نتایج حاصل از مطالعه اطمینان داشت. ابزار اندازه‌گیری ممکن است برای سنجش خصیصه‌ای در جمعیتی از شواهد روایی برخوردار باشد، درحالی‌که برای سنجش همان خصیصه در جامعه‌ای دیگر از شواهد روایی برخوردار نباشد. ازاین‌رو عدم آگاهی از ویژگی‌های روان‌سنجی ابزار اندازه‌گیری و استفاده از آن، ممکن است نتایج مطالعه را تحت تأثیر قرار دهد. در پژوهش‌های قبلی، پژوهشگران روایی و پایایی نسخه‌ی ترجمه‌شده‌ی پرسشنامه‌ی کنجکاوی و اکتشاف[13] و مقیاس پنج بعدی کنجکاوی را بررسی و تائید کردند(رعیت دوست و همکاران، ۱۳۹۸؛ جمال آبادی، مرادی و شهاب زاده، ۱۳۹۶)؛ اما تاکنون ابزاری که کنجکاوی درونی افراد را مورد ارزیابی قرار دهد به زبان فارسی ترجمه نشده و ویژگی‌های روان‌سنجی آن در بین ایرانیان بررسی نشده است. ازاین‌رو مطالعه حاضر، نخستین پژوهشی است که با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی ویژگی‌های روان‌سنجی

[1] Five-dimensional curiosity
[2] Joyous exploration
[3] Deprivation sensitivity
[4] Stress tolerance
[5] Social curiosity
[6] Thrill-seeking
[7] Validity and Reliability
[8] Gómez Maureira & Kniestedt
[9] Birenbaum, Nasser-Abu Alhija, Shilton and etc
[10] Self-curiosity
[11] Intrapersonal curiosity
[12] Kashdan, Gallagher, Silvia and etc
[13] Curiosity and Exploration Inventory

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

نسخه‌ی فارسی مقیاس کنجکاوی درون فردی را در جمعیت نمونه‌های ایرانی مطالعه می‌کند. درواقع پژوهشگران در پی پاسخگویی به این پرسش هستند که آیا روایی این مقیاس در نمونه‌های فارسی‌زبان تکرار و تائید می‌گردد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر بخشی از یک مطالعه‌ی بزرگ‌تر و از نوع مطالعات روش‌شناسی بود که به‌صورت مقطعی در سال ۹۸-۱۳۹۷ انجام پذیرفت. حجم نمونه موردنیاز برای این مطالعه با تکیه‌بر پیشنهاد کامری و لی(۱۹۹۲)؛ که حداقل تعداد ۳۰۰ نفر را برای تحلیل عاملی مناسب دانستند، ۳۶۵ مشارکت‌کننده در نظر گرفته شد. نمونه‌های این مطالعه دانشجویان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی استان مازندران بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. به این شکل که ابتدا دو مرکز از میان هریک از دانشگاه‌های دولتی، پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان ، مراکز دانشگاه آزاد، مراکز دانشگاه پیام نور و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی استان مازندران به‌صورت تصادفی انتخاب شدند، سپس با مراجعه به ده مرکز مذکور، عمل نمونه‌گیری با کسب رضایت مشارکت‌کنندگان صورت گرفت.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش مقیاس کنجکاوی درون فردی (InC) بود. این مقیاس که اخیراً توسط لیتمن و همکاران(۲۰۱۷) طراحی شد، ۱۲ گویه دارد و با استفاده از طیف لیکرت چهاردرجه‌ای (نمره۴ تقریبا همیشه و نمره۱ تقریبا هیچ‌وقت) کنجکاوی درون فردی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. نمره کنجکاوی درونی افراد از جمع نمرات مؤلفه‌های این مقیاس به دست می‌آید (حداقل نمره برابر با ۱۲ و حداکثر نمره برابر با ۴۸ می‌باشد) که نمرات بالا نشان‌دهنده‌ی تمایل بیشتر به کاوش در خویشتن فرد می باشد. با مشارکت بیش از هزار داوطلب ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس مورد مطالعه قرار گرفت. با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی با روش عامل یابی محور اصلی و چرخش پرومکس، سه عامل در نظر گرفته شدند که مجموعاً ۹۴ درصد واریانس مشترک بین گویه ها را تبیین می‌کردند. «درک احساسات و انگیزه‌های خود» با گویه های ۱-۴-۷-۱۰، «تأمل در مورد گذشته‌ی فرد» با گویه های ۲-۵-۸-۱۱ و «کاوش در هویت و اهداف فرد» با گویه های ۳-۶-۹-۱۲ عامل‌هایی بودند که برازش قابل‌قبولی با مدل سه عاملی کنجکاوی درون فردی داشتند ($P<۰/۰۱$، $CFI=۰/۹۵$، $x^۲/df=۲/۷۷$، $RMSEA=۰/۰۸$). ضریب پایایی این مقیاس در مطالعه اولیه واصلی به ترتیب ۰/۹۷ و ۰/۹۲ گزارش شد(لیتمن و همکاران، ۲۰۱۷). این مقیاس تاکنون به زبان فارسی ترجمه نشده است. لذا در مطالعه‌ای مقدماتی (Pilot)، مقیاس کنجکاوی درون فردی با کسب اجازه از مؤلف ابزار و مطابق با پروتکلی مشخص (IQOLA[1]) به زبان فارسی ترجمه شد و روایی صوری[2] و محتوایی[3] آن مورد بررسی قرار گرفت. از نگاه بولینگر و همکاران(۱۹۹۸) برای ترجمه هر مقیاس طی شدن دو مرحله ضروری است؛ اول آنکه پروسه‌ی ترجمه و انطباق فرهنگی محتوای مقیاس صورت گیرد و سپس روایی و پایایی آن ارزیابی گردد. به همین جهت در مرحله اول دو مترجم که زبان مادری آن‌ها فارسی بود و آشنایی با مقیاس کنجکاوی درون فردی نداشتند به‌طور مستقل ابزار را به زبان فارسی ترجمه کرده و در یک

[1] International Quality of Life Assessment
[2] Face validity
[3] Content validity

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

جلسه هم‌اندیشی بر روی یک ترجمه واحد به توافق رسیدند. در طی جلسه‌ی دیگری میزان دشواری، عدم تناسب و ابهام ترجمه به‌اتفاق محققین و مترجمین به بحث گذاشته و ترجمه بعضی از آیتم‌ها موردبازنگری قرار گرفت. درنهایت بر سر یک ترجمه واحد از ۱۲ گویه مقیاس، توافق صورت پذیرفت. بدین شکل نسخه فارسی مقیاس کنجکاوی درون فردی جهت بررسی روایی صوری آماده گردید. در مرحله دوم، شواهد روایی صوری ابزار به کمک ده نفر از مشارکت‌کنندگان جامعه‌ی هدف و شواهد روایی محتوایی ابزار با استفاده از شاخص روایی محتوا[1] و به کمک ۱۱ متخصص روانشناسی که عضو هیئت‌علمی دانشگاه‌ها بودند و حداقل هشت سال سابقه‌ی تدریس دروس رشته‌ی روانشناسی را داشتند مطالعه شد و بدین‌صورت نسخه ترجمه‌شده‌ی مقیاس کنجکاوی درون فردی برای بررسی روایی و پایایی آماده گردید.

برای تحلیل داده‌ها، پس از آزمون کفایت نمونه‌برداری[2]، همبستگی بین گویه ها بررسی شد و تحلیل عاملی اکتشافی با تحلیل مؤلفه‌های اصلی[3] و چرخش واریمکس[4] برای شناسایی عامل‌های زیربنایی کنجکاوی درون فردی مورداستفاده قرار گرفت. مطابق با پیشنهاد کیسر(۱۹۶۰) مقادیر ویژه‌ی[5] بزرگ‌تر از یک برای عامل‌ها و نقطه برش ۰/۴ برای بارهای عاملی در نظر گرفته شد. متعاقب آن نیکویی برازش مدل[6] با روش بیشینه درست نمایی[7] و با استفاده از آماره کای دو (x^2) و شاخص‌های نیکویی برازش (GFI)، برازش تطبیقی (CFI) و جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) مطالعه شد. هنگامی‌که شاخص‌های GFI و CFI بزرگ‌تر از ۰/۹، شاخص RMSEA کوچک‌تر از ۰/۱ و نسبت آماره‌ی کای دو به درجات آزادی[8] بین ۱ تا ۵ باشد از برازش مطلوب مدل حکایت دارد(هومن، ۱۳۹۵). همبستگی بین عامل‌ها نیز بررسی شد و همسانی درونی مقیاس با روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید. کلیه‌ی داده‌ها با نرم‌افزارهای آماری SPSS17 و Lisrel8.8 تحلیل شدند.

یافته‌ها

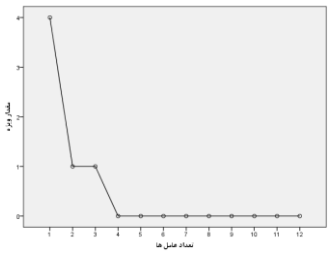
از بین ۳۶۵ نفر شرکت‌کننده در پژوهش، ۵۸٪ نمونه‌ها دانشجویان پسر و ۴۲ درصد نمونه‌ها دانشجویان دختر بودند. میانگین سن نمونه‌ها برابر با (۴/۹۲±)۲۲/۷۳ سال و حداقل و حداکثر سن آن‌ها به ترتیب ۱۸ و ۶۱ سال بود. ۶۵ درصد از دانشجویان ۱۸ تا ۲۲ ساله و ۲۳ درصد از آن‌ها ۲۳ تا ۲۷ ساله بودند. سایر دانشجوها بیشتر از ۲۸ سال سن داشتند. ۷۷ درصد مشارکت‌کنندگان در مقطع کارشناسی، ۱۶ درصد آن‌ها در مقطع کارشناسی ارشد و سایرین در دیگر مقاطع تحصیل می‌کردند. همچنین ۶۱ درصد از نمونه‌ها را دانشجویان غیر شاغل تشکیل دادند.

پس از به دست آمدن شواهد روایی صوری و محتوایی ابزار ($II\text{-}Score_{Ave}$=۳/۹۷، $S\text{-}CVI_{Ave}$=۰/۹۴)، تحلیل عاملی مقیاس کنجکاوی درون فردی با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی (PCA) انجام شد. شاخص کفایت نمونه‌برداری (KMO) و

[1] Content Validity Index
[2] Kaiser-Meyer-Olkin Measure of sampling adequancy
[3] Principal component analysis
[4] Varimax rotation
[5] Eigenvalues
[6] Goodness of fit of model
[7] Maximum Likelihood
[8] x^2/df

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

آزمون کرویت بارتلت به ترتیب ۰/۸۵ و ۱۴۳۴ با درجه آزادی ۶۶ به دست آمد (P<۰/۰۰۱). با در نظر گرفتن مقادیر ویژه بالاتر از یک، سه عامل شناسایی شدند که درمجموع ۵۹/۱۶ درصد واریانس را تبیین کردند؛ مقادیر ویژه‌ی عامل‌ها نیز به ترتیب ۴/۴۵، ۱/۶۳ و ۱/۰۱ به دست آمدند. این سه عامل در نمودار۱ نشان داده‌شده‌اند.

نمودار۱. نمودار اسکری عامل‌های مقیاس کنجکاوی درون فردی

پس از تحلیل عاملی با چرخش واریمکس، عامل اول ۲۱/۷۰ درصد واریانس را تبیین کرد و بارهای عاملی آن بین ۰/۴۱ تا ۰/۸۳ بودند (گویه های ۲-۵-۸-۹-۱۱). واریانس تبیین شده‌ی عامل دوم برابر با ۱۹/۲۶ درصد بود و بارهای عاملی آن بین ۰/۶۷ تا ۰/۸۴ به دست آمدند (گویه های ۴-۷-۱۰)؛ و درنهایت عامل سوم ۱۸/۱۹ درصد واریانس را تبیین کرد و بارهای عاملی آن بین ۰/۵۳ تا ۰/۷۹ بودند (گویه های ۱-۳-۶-۱۲). بار عاملی گویه ۹ در مرز نقطه برش قرار دارد (۰/۴۱). ازآنجاکه تحلیل عاملی تأییدی می‌تواند اطلاعات ارزشمندی در مورد ضرایب مسیر گویه ها و برازش مدل در اختیار قرار دهد، تصمیم‌گیری در مورد حفظ یا حذف این گویه به مرحله‌ی بعدی مطالعه موکول شد. به‌علاوه، عامل دوم که در مطالعه اصلی بر گویه۱ بار عاملی مناسبی داشت(لیتمن و همکاران، ۲۰۱۷)، در این مطالعه بار عاملی مناسبی بر این گویه نشان نداد. مقادیر بارهای عاملی گویه های مقیاس کنجکاوی درون فردی در جدول۲ گزارش‌شده است.

جدول۱. بارهای عاملی اکتشافی مقیاس کنجکاوی درون فردی با تحلیل مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریمکس (n=۳۶۵)

گویه ها	عامل‌ها*		
	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم
با خود تصور می‌کنم که اگر راه‌های متفاوتی را انتخاب کرده بودم، زندگی من چه شکلی بود (گویه۲)	۰/۷۶		
درباره‌ی انتخاب‌های دیگری که ممکن بود داشته باشم فکر می‌کنم (گویه۵)	۰/۸۱		
به این فکر می‌کنم که تصمیم‌های من در زندگی چقدر خوب یا بد بوده است (گویه۸)	۰/۵۷		
درباره اعمال خود و آنچه درباره من می‌گویند فکر می‌کنم (گویه۹)	۰/۴۱		
به این فکر می‌کنم که اگر درگذشته تصمیمات دیگری می‌گرفتم، زندگی من اکنون چه طور می‌شد (گویه۱۱)	۰/۸۳		
به دلیل وجودی خود فکر می‌کنم (گویه۴)		۰/۶۷	
از خود می‌پرسم، آیا واقعاً می‌دانم که کیستم؟(گویه۷)		۰/۸۴	
از خودم می‌پرسم: من کیستم؟(گویه۱۰)		۰/۸۳	
در مورد هدفی که در زندگی دارم فکر می‌کنم (گویه۱)			۰/۷۹
سعی می‌کنم بفهمم که چه احساسی دارم (گویه۳)			۰/۶۸
سعی می‌کنم منشأ احساساتم را درک کنم (گویه۶)			۰/۵۳
سعی می‌کنم دلایل آنچه انجام می‌دهم یا می‌گویم را تحلیل و تفسیر کنم (گویه۱۲)			۰/۶۱

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

*عامل‌های اول تا سوم به ترتیب: «تأمل در مورد گذشته‌ی فرد»، «درک احساسات و انگیزه‌های خود» و «کاوش در هویت و اهداف فرد» می‌باشند.

با توجه به یافته‌های مرحله‌ی قبلی پژوهش، برازش مدل سه عاملی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و با انتقال گویه۱ از عامل دوم به سوم و همچنین حفظ گویه۹ مطالعه گردید که نتایج از برازش قابل‌قبول مدل حکایت داشت؛ اما برای برازش بهتر مدل پیشنهاد گردید که گویه۹ با توجه به ضریب مسیر ضعیف (۰/۳۴) و واریانس خطای باقی‌مانده بالا (۰/۷۱) حذف گردد و برازش مدل بهینه‌شده‌ی مقیاس کنجکاوی درون فردی با استفاده از شاخص‌های نیکویی برازش مجدداً مورد مطالعه قرار گیرد. این بار مقدار آماره‌ی کای دو به درجات آزادی برابر با ۲/۸۳، شاخص نیکویی برازش برابر با ۰/۹۴ و شاخص RMSEA برابر با ۰/۷ به دست آمد که از برازش مناسب مدل بهینه‌شده حکایت دارد. همبستگی بین عامل‌ها به این صورت بود که ضریب همبستگی بین عامل اول و سوم برابر با ۰/۷۱ و ضرایب همبستگی بین عامل دوم با عامل‌های اول و سوم به ترتیب برابر با ۰/۳۸ و ۰/۵۶ به دست آمدند که در سطح P<۰/۰۵ معنادار بودند. مدل بهینه‌شده‌ی مقیاس کنجکاوی درون فردی در شکل۱ و سایر مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش در جدول۲ نشان داده‌شده‌اند.

جدول۲. شاخص‌های نیکویی برازش برای مدل سه عاملی مقیاس کنجکاوی درون فردی و مدل سه عاملی بهینه‌شده (n=۳۶۵)

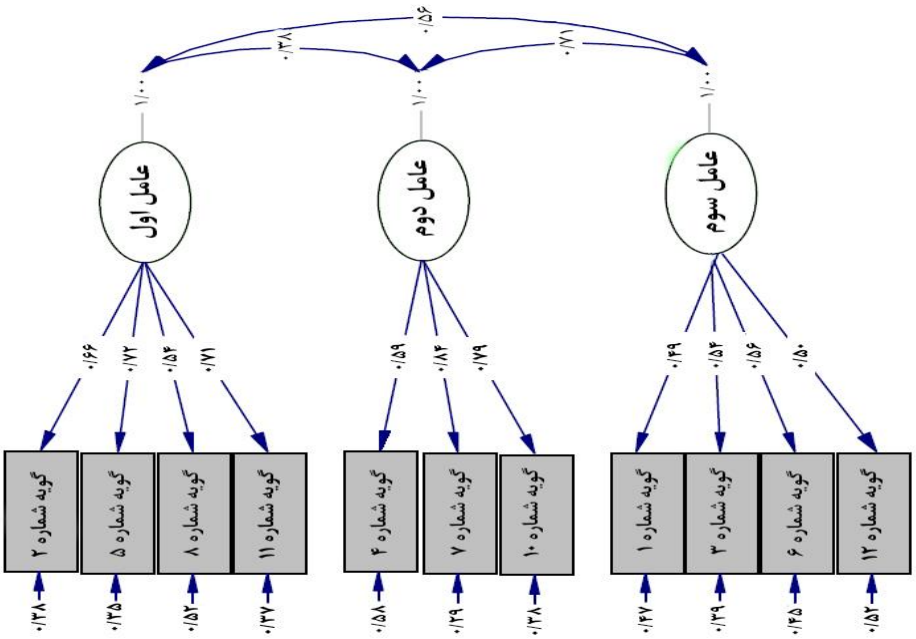
شاخص	مدل*	
	سه عاملی	سه عاملی بهینه‌شده
x^2(df)	۱۵۵/۷ (۵۱)**	۱۱۶/۳۱(۴۱)**
GFI	۰/۹۳	۰/۹۴
AGFI	۰/۸۹	۰/۹۱
CFI	۰/۹۶	۰/۹۷
NFI	۰/۹۴	۰/۹۵
SRMR	۰/۰۶	۰/۰۶
RMSEA(٪۹۵)	۰/۰۷	۰/۰۷

مجله پیشرفت های نوین در علوم رفتاری

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

*مدل سه عاملی برگرفته از نتایج تحلیل عاملی اکتشافی با روش تحلیل مؤلفه‌ی اصلی و با استفاده از چرخش واریمکس می باشد؛ در این مدل عام اول بر گویه ۹ بار عاملی متوسطی داشت. همچنین بجای عامل دوم، عامل سوم بار عاملی مناسبی بر گویه۱ نشان داد. مدل سه عاملی بهینه شده برگرفته از اصلاحات پیشنهادی تحلیل عاملی تأییدی بود. در مدل بهینه شده عامل سوم همچنان بر گویه۱ بار داشته و گویه۹ به دلیل ضریب مسیر پایین (۰/۳۴) حذف گردید. **سطح معناداری ۰/۰۱ >P در نظر گرفته‌شده است.

شکل ۱. مدل بهینه‌شده‌ی مقیاس کنجکاوی درون فردی

ضرایب همبستگی گویه های مقیاس کنجکاوی درون فردی با نمره‌ی کل مقیاس بین ۰/۴۹ تا ۰/۶۶ و در سطح P<۰/۰۱ معنادار بودند. ضرایب همبستگی پیرسونی در جدول۳ نشان داده‌شده است.

جدول۳. ویژگی‌های توصیفی و ضرایب همبستگی بین گویه ها و نمره کل مقیاس (n=۳۶۵)

گویه	میانگین (انحراف استاندارد)	ضریب همبستگی	گویه	میانگین (انحراف استاندارد)	ضریب همبستگی
۱	۳/۲۱(۰±/۸۳)	۰/۵۶	۷	۲/۶۲(۰±/۹۹)	۰/۶۶
۲	۲/۷۸(۰±/۹۰)	۰/۶۳	۸	۲/۹۷(۰±/۹۰)	۰/۶۶
۳	۳/۰۰(۰±/۸۲)	۰/۶۱	۹	۲/۸۶(۰±/۹۰)	۰/۴۹
۴	۲/۶۵(۰±/۹۶)	۰/۶۱	۱۰	۲/۴۷(۱±/۰۰)	۰/۶۵
۵	۲/۸۳(۰±/۹۲)	۰/۶۱	۱۱	۲/۷۸(۰±/۹۳)	۰/۵۹
۶	۲/۸۳(۰±/۸۷)	۰/۶۰	۱۲	۲/۸۸(۰±/۸۷)	۰/۵۸

ضرایب همبستگی پیرسونی به‌صورت دو دامنه و در سطح معناداری P<۰/۰۱ پررنگ شدند.

پایایی این مقیاس از طریق همسانی درونی گویه ها با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید. ضرایب پایایی عامل‌های اول تا سوم به ترتیب برابر با ۰/۷۹، ۰/۸۰ و ۰/۷۰ به دست آمد و ضریب پایایی کل مقیاس کنجکاوی درون فردی نیز برابر با ۰/۸۵

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

محاسبه شد. درمجموع نتایج مختلف به‌دست‌آمده از آزمون‌های به‌کاررفته، حکایت از روایی و اعتبار قابل‌قبول نسخه ترجمه‌ی مقیاس کنجکاوی درون فردی دارند.

نتیجه‌گیری

یکی از ویژگی‌های مهم هر ابزار اندازه‌گیری به‌منظور استفاده از آن، برخورداری از شواهد روایی و اعتبار می باشد. در این پژوهش ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه‌ی فارسی مقیاس کنجکاوی درون فردی مطالعه شد. نتایج بررسی شواهد روایی صوری نسخه‌ی فارسی مقیاس کنجکاوی درون فردی حکایت از آن داشت که از نگاه مشارکت‌کنندگان، گویه های این مقیاس ضمن ساده و گویا بودن، با مفهوم «کنجکاوی افراد در مورد خودشان» ارتباط خوبی دارد. علاوه بر این، در بررسی مقدماتی روایی ابزار حاضر، شواهد روایی محتوایی مقیاس نیز با استفاده از شاخص روایی محتوا مطالعه گردید؛ یافته‌ها نشان داد که گویه های نسخه فارسی مقیاس کنجکاوی درون فردی از نگاه متخصصان باتجربه‌ی روانشناسی، محتوای موردنظر خود را به‌خوبی مورد ارزیابی قرار می‌دهد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که این ابزار از روایی صوری و محتوایی لازم برخوردار می باشد.

روایی سازه‌ی مقیاس کنجکاوی درون فردی باهدف شناسایی عوامل و بررسی ساختار درونی این مقیاس در دو مرحله مطالعه گردید. نخست از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد تا با تحلیل عامل‌های اصلی مقیاس و با به حداکثر رساندن چرخش، تمام واریانس در گویه ها تحلیل گردد(مایرز و رضایی، ۱۳۹۵)؛ یافته‌ها نشان داد که واریانس کل گویه ها تا حد مناسبی تبیین شدند (۵۹٪) و پس از استفاده از چرخش متعامد واریمکس، به شکل عادلانه و بهینه‌ای بر سه عامل کشف‌شده توزیع گشتند که این موضوع مطلوب می باشد. سپس با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، برازش مدل مورد ارزیابی قرار گرفت. همسو با نتایج پژوهش لیتمن و همکاران(۲۰۱۷)، شاخص‌های برازش مدل، تناسب مدل با داده‌های پژوهش را نشان داد؛ اما برخلاف نتایج ایشان، برخی عامل‌ها بر گویه های متفاوتی بار عاملی داشتند. در این پژوهش عامل دوم با عنوان «درک احساسات و انگیزه‌های خود» بر گویه۱ با عبارت «در مورد هدفی که در زندگی دارم فکر می‌کنم» بار عاملی مناسبی نداشت؛ در عوض عامل سوم با عنوان «کاوش در هویت و اهداف فرد» بر این گویه از بار عاملی مناسبی برخوردار بود که یافته‌ی فوق همسو با نتایج تویتس[1](۲۰۱۲) می باشد. به‌طور مشابه، عامل سوم که در پژوهش لیتمن و همکاران(۲۰۱۷) بر گویه۹ با عبارت «درباره اعمال خود و آنچه درباره من می‌گویند فکر می‌کنم» بار عاملی داشت، در این پژوهش از بار عاملی مناسبی برخوردار نبود؛ تنها، عامل «تأمل در مورد گذشته‌ی فرد» در مراحل ابتدایی تحلیل عاملی اکتشافی بار عاملی ضعیفی بر گویه۹ نشان داد که در مراحل بعدی تحلیل عاملی تأییدی به دلیل ضریب مسیر پایین (۰/۳۴) و واریانس خطای باقی‌مانده‌ی بالا (۰/۷۱) از مدل سه عاملی مقیاس حذف گردید تا برازش مدل در بیشترین حالت تناسب خود مورد بررسی قرار گیرد. به نظر می‌رسد گویه۹ با ساختار دوبخشی عبارتش، بیش از آنکه به کنجکاوی افراد در مورد خودشان مربوط باشد، با کنجکاوی اجتماعی تناظر دارد(رنر، ۲۰۰۶). درمجموع نتایج بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این ابزار نشان داد که مدل بهینه‌شده با سه عامل و ۱۱ گویه برازش مطلوبی داشته و از شواهد روایی سازه برخوردار می باشد.

[1] Thoits

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

مطابق با کلاین(۱۹۹۹) که حداقل مقدار ضریب آلفای کرونباخ برای آزمون‌های هوش ۰/۸ و برای دیگر آزمون‌های توانایی ۰/۷ می‌دانست، نتایج ارزیابی پایایی مقیاس کنجکاوی درون فردی با استفاده از همسانی درونی نشان داد که ضرایب آلفای کرونباخ عامل‌های سه گانه و مقیاس بالاتر از میزان ذکرشده بوده و از اعتبار مناسبی برخوردار هستند. ازاین‌رو، با توجه به اعتبار و روایی ابزار فوق و کوتاه و ملموس بودن آن، علاقه‌مندان و متخصصان می‌توانند از این مقیاس در پژوهش‌های بالینی و میدانی خود استفاده کنند.

یکی از جدی‌ترین محدودیت‌های این پژوهش، در دسترس نبودن نسخه‌ی ترجمه‌شده‌ی ابزارهایی بود که مفاهیم مشابهی را مورد ارزیابی قرار می‌دادند. این محدودیت مانع از آن شد تا روایی همگرایی مقیاس نیز مطالعه گردد. لذا پیشنهاد می‌گردد محققان با ترجمه و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی ابزارهایی نظیر مقیاس نگرش و علاقه به خود کنجکاوی[1] (SCAI)، شواهد روایی همگرای این مقیاس را مورد مطالعه قرار دهند(آسکیری و همکاران، ۲۰۲۰). به هنگام بررسی روایی سازه‌ی مقیاس با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، به نظر رسید عوامل خارج از کنترلی واریانس خطای باقی‌مانده‌ی برخی گویه ها را باهم همبسته می‌ساخت؛ شایسته است مطالعاتی باهدف کشف و معرفی عوامل احتمالی انجام گردد. علاوه بر این یافته‌های این مطالعه بر اساس داده‌های حاصله از دانشجویان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی استان مازندران است و ازاین‌رو صرفاً قابل‌تعمیم به جامعه‌ی نام‌برده می باشد. مطلوب است ضمن در نظر گرفتن تفاوت‌های قومی، اجتماعی و فرهنگی، پژوهشی با حجم نمونه‌ی بیشتر انجام پذیرد.

منابع

- جمال‌آبادی، مونا؛ مرادی، مرتضی و شهاب زاده صدیقه (۱۳۹۶). نقش واسطه‌ای خلاقیت فردی در رابطه کنجکاوی با بهزیستی روان‌شناختی و افسردگی. *روانشناسان تحولی: روانشناسان ایرانی* ۱۳(۵۱)، ۲۹۷–۳۰۸.
- هومن، حیدر علی (۱۳۹۵). *مدل‌یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل (با اصلاحات)*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- رعیت دوست، مسعود؛ گلپور، رضا و حیدری، شیما (۱۳۹۸). هنجاریابی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس پنج بعدی کنجکاوی در بین دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور.
- مایرز، اندرو و رضایی، اکبر (مترجم). (۱۳۹۵). *مقدمه‌ای بر آمار و Spss در روانشناسی*. آیدین.
- Aschieri, F., Ilaria D., Justin D. S. (2020). Self-Curiosity: Definition and Measurement." *Self and Identity* 19(1), 105–15.
- Birenbaum, M., Fadia Nasser, A., Hany, S., Helena, K., Rovena, R., Neria, S. (2019). A Further Look at the Five-Dimensional Curiosity Construct." *Personality and Individual Differences* 149, 57–65.
- Bullinger, M.,et al. (1998). Translating Health Status Questionnaires and Evaluating Their Quality: The IQOLA Project Approach." *Journal of Clinical Epidemiology* 51(11), 913–23.
- Comrey, AL, and HB Lee. 1992. *A First Course in Factor Analysis*. 2nd ed. Lawrence Erlbaum Associates.
- Gómez, M,, Marcello, A., Isabelle, K.(2018). Games That Make Curious: An Exploratory Survey

[1] Self-Curiosity Attitude-Interest Scale

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]

into Digital Games That Invoke Curiosity." Pp. 76–89 in *Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics)*. Vol. 11112 LNCS. Springer, Cham.

- Kaiser, H.F. (1960). The Application of Electronic Computers to Factor Analysis." *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 141–51.
- Kang, M., et al. (2009). The Wick in the Candle of Learning: Epistemic Curiosity Activates Reward Circuitry and Enhances Memory. *Psychological Science*, 20(8), 963–73.
- Kashdan, T., Matthew, W., Gallagher, P.J., Silvia, Beate P. et al. (2009). The Curiosity and Exploration Inventory-II: Development, Factor Structure, and Psychometrics. *Journal of Research in Personality*, 43(6), 987–98.
- Kashdan, T.B., Paul, R., Frank, D. (2004). Curiosity and Exploration: Facilitating Positive Subjective Experiences and Personal Growth Opportunities. *Journal of Personality Assessment*, 82(3), 291–305.
- Kashdan, Todd B., Melissa C. Stiksma, David D. Disabato, Patrick E. McKnight, John Bekier, Joel Kaji, R. L. (2018). The Five-Dimensional Curiosity Scale: Capturing the Bandwidth of Curiosity and Identifying Four Unique Subgroups of Curious People. *Journal of Research in Personality*, 73,130–49.
- Kline, P. (1999). *The Handbook of Psychological Testing*. 2nd ed. London: Routledge.
- Litman, J., Mark, a., Pezzo, V. (2007). Dimensionality of Interpersonal Curiosity." *Personality and Individual Differences*, 43(6), 1448–59.
- Litman, J.A., Oliver, C., James, D. (2017). Intrapersonal Curiosity: Inquisitiveness about the Inner Self. *Self and Identity*, 16(2), 231–50.
- Litman, J., Tiffany, H., Ryan, R. (2005). Epistemic Curiosity, Feeling-of-Knowing, and Exploratory Behaviour." *Cognition and Emotion*, 19(4), 559–82.
- Logan, S., Emma, M. (2011). Gender Differences in the Strength of Association between Motivation, Competency Beliefs and Reading Skill. *Educational Research*, 53(1), 85–94.
- Mussel, P. (2013). Epistemic Curiosity and Related Constructs: Lacking Evidence of Discriminant Validity. *Personality and Individual Differences*, 49(5), 506–10.
- Mussel, P. (2013). Intellect: A Theoretical Framework for Personality Traits Related to Intellectual Achievements." *Journal of Personality and Social Psychology*, 104(5), 885–906.
- Renner, B. (2006). Curiosity About People: The Development of a Social Curiosity Measure in Adults. *Journal of Personality Assessment*, 87(3), 305–16.
- Spielberge, C.D., Laura, M. S. (1994). *Motivation: Theory and Research*. 1st Edition. Routledge.
- Thoits, P.A. (2012). Role-Identity Salience, Purpose and Meaning in Life, and Well-Being among Volunteers. *Social Psychology Quarterly*, 75(4), 360–84.

[Downloaded from ijndibs.com on 2026-11-14]